

провадження в умовах воєнного стану» № 22-IX від 14 квітня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text>

2. Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» № 2236-IX від 3 травня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>

3. Здійснення кримінального провадження та воєнний стан: які виклики стоять перед судами України. *Верховний Суд. Офіційний сайт*. 20 травня 2022 року. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1276689/>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Мурзановська А. В.

Горбенко Анна Максимівна, Деревйова Вікторія Сергіївна
студентки 3-го курсу
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАТРИМАННЯ ЯК ТИМЧАСОВОГО ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Запобіжний захід є різновидом кримінально-процесуального примусу, який спрямований на забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого, засудженого через певне обмеження їхніх особистих прав. З огляду на це кримінальне процесуальне затримання слід розглядати як тимчасовий запобіжний захід, зміст якого полягає у превентивному обмеженні свободи підозрюваного, обвинуваченого на певний період.

Згідно із кримінальним процесуальним законодавством, затримання може здійснюватися на підставі ухвали слідчого судді, суду, або ж без ухвали слідчого судді, суду. У свою чергу, останнє поділяється на законне затримання та затримання уповноваженою службовою особою. В даній же науковій роботі ми будемо досліджувати саме особливості затримання уповноваженою службовою особою у період воєнного стану.

З моменту вторгнення російської федерації на територію України, чинне кримінальне процесуальне законодавство, як і будь-яке інше законодавство, зазнало суттєвих змін. Так, задля здійснення дієвого кримінального провадження при теперішніх обставинах необхідно

було привести чинне законодавство у відповідність до нових умов. Відповідно, 14.04.2022 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану», який значно розширив сферу застосування затримання уповноваженими суб'єктами, а також збільшив відповідні кримінальні процесуальні строки [3]. Таким чином, зважаючи на вищевикладене, можна дійти висновку, що в нинішніх реаліях дослідження даної теми набуває особливої актуальності.

Так, розглядаючи питання нашого дослідження, ми помітили, що чинним КПК збільшено перелік суб'єктів, які мають право надання дозволу на застосування даного запобіжного заходу. Тобто, окрім слідчого судді та суду, які є єдиними уповноваженими на це суб'єктами у мирний час, на сьогодні таке право надано також керівнику органу прокуратури. Це пов'язано саме зі збільшенням процесуальних можливостей сторони обвинувачення у даний період.

Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 615 КПК України, в нинішніх умовах нашої держави уповноважені суб'єкти мають право затримати особу, підозрювану у вчиненні будь-якого злочину, якщо існують ризики можливої втечі такої особи з метою ухилення від кримінальної відповідальності [2]. Таким чином, дане положення значно розширило сферу застосування вказаного різновиду затримання, у порівнянні зі ст. 208 КПК України.

Також слід зауважити, що згадані вище суб'єкти в цьому випадку мають діяти на власний розсуд. Розсуд у кримінальному процесі – це спосіб реалізації повноважень владних суб'єктів кримінального процесу, який полягає в прийнятті обов'язкових для виконання юридично значущих рішень [5]. І хоча розсуд уповноважених службових осіб передбачає відносну свободу, він є досить обмеженим, оскільки має бути законним та відповідати вимогам кримінального процесуального законодавства. Однак, навіть незважаючи на вказані обмеження, викликає занепокоєння ризик свавільних затримань з боку уповноважених суб'єктів, оскільки їхнє рішення ґрунтується виключно на їх суб'єктивній думці.

Наступною зміною законодавства у зв'язку із запровадженням воєнного стану на території України було збільшення строку затримання особи уповноваженими суб'єктами. Так, у мирний час зазначений строк не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту

затримання, а у період воєнного стану – двохсот шістнадцяти годин, тобто 9 діб. Зі спливом же цього строку уповноважені службові особи повинні звільнити затриману особу або доставити її до одного з суб'єктів права надання дозволу на застосування такого запобіжного заходу: слідчого судді, суду чи керівника органу прокуратури.

Наскільки ж такі зміни є доцільними – питання залишається відкритим, адже правнича спільнота ще на самому початку прийняття згаданого закону досить відверто розкритикувала такі нововведення [4]. Так, деякі юристи наголошують на порушенні одного з основних прав людини, а саме: право на свободу та особисту недоторканність, яке гарантується ст. 29 Конституції України та ст. 12 КПК України. Тобто, на сьогодні виникає нібито певна розбіжність між нормами КПК України та Конституцією України, якою встановлено, що негайно повинна бути звільнена затримана особа, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручили рішення суду про обрання до неї запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [1]. При цьому ж, ст. 64 Конституції України передбачено, що дане право не може бути обмежено навіть в умовах воєнного стану, а тому доцільність та обґрунтованість збільшення строків даного затримання ми зможемо побачити лише на основі дослідження результатів таких змін після їхнього практичного застосування вже у найближчому майбутньому.

На нашу ж думку, в умовах, в яких опинилася наша держава, усі згадані зміни є необхідною мірою і єдиним правильним рішенням задля дієвого та успішного виконання завдань кримінального провадження, зокрема для захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень. Таким чином, запроваджені зміни істотно впливають на весь хід кримінального процесу, проте вважаємо, що ефективність таких змін в умовах воєнного стану буде підтверджена.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану»: Закон України від 14.04.2022 № 2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text>

4. Пеліхос Є. Розширені підстави та строки затримання особи без ухвали слідчого судді, суду або постанови керівника органу прокуратури. URL: <https://advokatpost.com/rozshyreni-pidstavy-ta-stroky-zatrymannia-osoby-bez-ukhvaly-slidchoho-suddi-sudu-abo-postanovy-kerivnyka-orhanu-prokuratury-advokat-pelikhos/>

5. Торбас О. О. Розсуд у кримінальному процесі України: автореф. дис.... канд.. юрид. наук: 25.03.2021. Одеса, 2021. С. 10-12. // URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/14531/%D0%A2%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D1%81%20%D0%9E.%D0%9E..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Науковий керівник: доц., к.ю.н. Волошина В. К.

Колодій Надія Анатоліївна, Мельник Тетяна Вікторівна

студентки 3-го курсу

факультету адвокатури та антикорупційної діяльності

Національного університету «Одеська юридична академія»

СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку з повномасштабним вторгненням Російської Федерації на територію України в країні було введено воєнний стан, що спричинило низку змін у всіх галузях українського права.

У перші дні вторгнення правоохоронна система зіткнулася з викликами, з якими ніколи раніше не мала справи, а якщо такі випадки і траплялися, то надзвичайно рідко. Поряд із тими кримінальними провадженнями, які розглядалися десятиліттями, з'явилася велика кількість таких явищ, як державна зрада, колабораційна діяльність, мародерство, насильство над населенням, що в свою чергу потягло за собою необхідність зміни процедур слідства.

Так, великі зміни були і в галузі кримінального процесуального права. Доданий у 2014 році розділ IX-1 декілька разів змінювався відповідно до умов, що панували в країні.

Назва відповідного розділу, присвяченого досудовому слідству, змінювалася не один раз впродовж останніх років. Так, Законом України від 15.03.2022 р. № 2125-IX «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або його зміни з інших підстав» [2]